



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТТИ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈ СТОИМЕНОВИЌ И МИЛОШЕВИЌ против СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА**

(Апликација бр. 59842/14)

ПРЕСУДА

Член 6 став 1 (граѓански аспект) • Непристрасен суд • Отсуство на непристрасност на судија на Врховниот суд кој претходно бил дел од советот од пет судии во кривична постапка, а подоцна и дел од советот кој одлучувал во последователна граѓанска постапка која била тесно поврзана со кривичната постапка • Пропуст на судијата должно да го извести претседателот на судот за случајот во последователната граѓанската постапка • Тајноста на советувањето го оневозможило утврдувањето на реалното влијание на судијата во граѓанската постапка

СТРАЗБУР

25 март 2021

ПРАВОСИЛНА

25 јуни 2021

Оваа пресуда стана правосилна согласно член 44 § 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Стоименовиќ и Милошевиќ против Северна Македонија,
Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи во Совет

составен од:

Síofra O’Leary, *Претседател,*

Mārtiņš Mits,

Ganna Yudkivska, *судиш*

Tim Eicke, *ad hoc судија*

Lātif Hüseyinov,

Ivana Jelić

Mattias Guyomar, *судиш,*

и Martina Keller, *Заменик секретар на одделот,*

Имајќи ги предвид:

апликацијата (бр.59842/14) против Република Северна Македонија, поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од двајца Македонци/граѓани на Република Северна Македонија, г. Никола Стоименовиќ („првиот апликант“) и г. Марко Милошевиќ („вториот апликант“, заедно „апликантите“), на 25 август 2014 година;

одлуката да се извести Владата на Република Северна Македонија („Владата“) за жалбените наводи за наводното отсуство на непристрасност во составот на Врховниот суд во граѓанска постапка и наводна повреда на имотните права на апликантите и да се прогласи за недопуштен остатокот на апликацијата;

поднесоците на странките;

Имајќи предвид дека Јован Илиевски, судија избран во однос на Северна Македонија, се иззема од случајот (Правило 28 од Деловникот на Судот), на 4 февруари 2021 година Претседателот на Советот одлучи да го назначи Tim Eicke да заседава како *ad hoc* судија (член 24 § 6 од Конвенцијата и Правило 29 од Деловникот на Судот);

Заседавајќи на нејавна седница, на 16 февруари 2021 година,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на 3 март 2021 година:

ВОВЕД

1. Апликацијата се однесува, пред сè, на жалбени наводи за повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата поради наводно отсуство на непристрасност на Врховниот суд, во чиј состав во граѓанската постапка бил вклучен и судија кој претходно учествувал како судија во Апелациониот суд во тесно поврзан кривичен предмет.

ФАКТИ

2. Апликантите биле родени во 1965 и 2005 година, соодветно и живеат во Скопје. Првиот апликант е татко на вториот апликант. Тие се син и внук, соодветно, на починатата Б.С., која била странка во кривичната и граѓанската

ПРЕСУДА СТОИМЕНОВИЌ И МИЛОШЕВИЌ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

постапка опишани подолу (види параграфи 5 до 16 подолу). Апликантите беа застапувани од г. В. Трајковски, адвокат кој работи во Скопје.

3. Владата беше застапувана од нејзиниот агент, г. К. Богданов, подоцна наследен од сегашниот агент г-а Д. Цонова.

4. Фактите за случајот, поднесени од странките, може да се сумираат на следниот начин.

I. ПОЗАДИНА

5. На 9 февруари 2007 година бил поднесен обвинителен акт од Јавното обвинителство на Република Македонија – Одделение за гонење на сторители на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупција против дваесет и едно лице, вклучувајќи го и првиот апликант, Б.С. и О.М., под обвинение за злоупотреба на службената положба и овластување, измама и перење пари. Случајот вклучувал, *inter alia*, нотари и владини функционери.

6. На 12 април 2007 Основниот суд Скопје I Скопје, како кривичен суд, ги осудил за кривични дела сторени при дејствување како дел од организирана група. Првиот апликант, кој бил нотар, бил осуден за злоупотреба на службената положба и овластување, измама и перење пари и му била изречена казна затвор во траење од четиринаесет години. Б.С. била осудена за перење пари и ѝ била изречена условна затворска казна. Тие биле прогласени за виновни, помеѓу другото, за перење пари преку фиктивни договори за заем кои што првиот апликант ги заверил во својство на нотар. Врз основа на овие договори, трети лица вршеле трансфери на сметката на Б.С. како исплата на фиктивните заеми; за овие трансфери било утврдено дека претставувале перење на пари. О.М. бил прогласен за виновен за склучување на фиктивни договори за заем со Б.С., со што учествувал во перењето на пари како што е опишано погоре. Другите сообвинети, вклучувајќи го и Г.М. (види параграф 10 подолу), исто така биле прогласени за виновни за перење на пари поради склучување слични фиктивни договори за заем. Обвинетите, вклучувајќи го и првиот апликант, Б.С. и О.М. ја обжалиле пресудата.

7. На 26 февруари 2008 година Апелациониот суд Скопје, заседавајќи во совет од пет судии, вклучително и судијата М.С., ја потврдил пресудата на понискиот суд. Го одбил барањето на првиот апликант за расправа (на која тој суд повторно би ги извел веќе прифатените докази или би можел да прифати нови докази) и одржал јавна седница на која ги сослушал усните аргументи од обвинетите и / или нивните застапници. Во пресудата, која брои 114 страни, Апелациониот суд детално ги рефлектирал приговорите и аргументите на обвинетите и наодите на судечкиот суд. Не нашол причина да отстапи од утврдените факти и причини дадени од судечкиот суд во однос на вината на обвинетите. На 3 декември 2009 година Врховниот суд ги потврдил пресудите на пониските судови.

8. На неодреден датум, првиот апликант започнал да ја издржува затворската казна.

9. Во тоа време, случајот се сметал за високо профилен и привлекол значително медиумско внимание.

II. ГРАЃАНСКА ПОСТАПКА

10. На 17 јули 2008 година Б.С. поднела граѓанска тужба против О.М., Д.М. и Г.М., барајќи тужените да бидат задолжени да ѝ го исплатат заемот што Б.С им го дала согласно двата договори за заем заверени од првиот апликант.

11. На 1 јули 2010 година О.М., Д.М. и Г.М. поднеле граѓанска тужба против Б.С. барајќи утврдување ништовност на истите договори за заем (види параграф 10 погоре), наведувајќи дека тие биле фиктивни. Тие тврделе дека договорите биле слични на оние кои биле предмет на кривичната постапка (види параграф 6 погоре) со тоа што тие никогаш не произвеле правен ефект и дека не биле разменети пари меѓу страните, со оглед на тоа што вистинската причина за нивно склучување било перење пари. Тужителите се потпреле на пресудата и доказите од кривичната постапка за поткрепа на нивното тужбено барање. На 30 август 2011 година двете тужбени барања биле споени во една постапка.

12. На 12 септември 2011 година Основниот суд Скопје II Скопје, како граѓански суд, го одбил тужбеното барање на Б.С., го уважил барањето на О.М., Д.М. и Г.М., и ги поништил договорите за заем за кои станува збор. При утврдување на клучното прашање, имено фиктивната природа на договорите, отсуството на постоење на должничко – доверителски односи и отсуството на било какви пари позајмени помеѓу странките, судот се потпрел, *inter alia*, врз наодите на кривичниот суд и изјавите на сведоците дадени во таа постапка (види параграф 6 погоре).

13. На 12 октомври 2011 година Б.С. поднела жалба. На 5 јануари 2012 година таа починала.

14. На 25 април 2012 година Апелациониот суд Скопје ја потврдил во целост пресудата и наодите на понискиот суд.

15. На 15 јуни 2012 година адвокатот на Б.С. во нејзино име, изјавил ревизија до Врховниот суд без да го извести судот за смртта на Б.С. Во барањето за ревизија тој се жалел, *inter alia*, на погрешна оценка на доказите, погрешно утврдена фактичка состојба и примена на правото и отсуство на образложени причини.

16. На 26 декември 2013 година Врховниот суд, заседавајќи во совет од пет судии кој го вклучувал и судијата М.С. (види параграф 7 погоре), без да биде свесен за смртта на Б.С., ја испитал основаноста на ревизијата и ја одбил, не наоѓајќи основа за отстапување од пресудите на пониските судови. Притоа, Врховниот суд се повикал на релевантните факти утврдени од пониските судови (отсуството на било какви пари позајмени меѓу странките; дека Б.С. не претрпела никаква штета; дека договорите за заем биле заверени од првиот апликант) и наодите на кривичните судови за вината на Б.С., О.М., Г.М. и првиот апликант. Тој утврдил дека пресудите на пониските судови се јасни и дека содржат доволно причини за одлучувачките факти. Понатаму, одлучил дека врз основа на

утврдените факти, кои ги потврдил, пониските судови правилно го примениле материјалното право. Пресудата била доставена до адвокатот на Б.С. на 4 март 2014 година.

17. На 6 февруари 2014 година првиот апликант покренал оставинска постапка за Б.С., во која било вклучено, *inter alia*, барањето во граѓанската постапка на Б.С. против О.М., Д.М. и Г.М. (види параграф 10 погоре). Исходот на таа постапка е непознат.

РЕЛЕВАНТНА ПРАВНА РАМКА И ПРАКСА

18. Релевантните одредби (членови 64 и 400) од Законот за парнична постапка, се сумирани во *Poposki and Duma v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 69916/10 и 36531/11, §§ 26-27, 7 јануари 2016 година).

19. Понатаму, членот 375 од Законот предвидува дека ревизија може да се изјави поради суштествена повреда на одредбите на парничната постапка и поради погрешна примена на материјалното право. Ревизија не може да се изјави поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба.

20. Владата достави „заклучок“ на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд согласно „членот 6 став 1 од Конвенцијата во врска со членот 64 став 1(б) од Законот за парнична постапка“ од 2 април 2013 година, каде тој оддел сметал дека постои основа за сомневање во непристрасноста на судија кој одлучил по граѓанската тужба и кој претходно учествувал во поврзана кривична постапка против засегнатото лице.

ПРАВО

I. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕНОТ 6 СТАВ 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА И ЧЛЕНОТ 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР. 1 КОН КОНВЕНЦИЈАТА

21. Апликантите истакнале жалбени наводи за отсуство на непристрасност на советот на Врховниот суд, кој одлучувал по граѓанската тужба на Б.С., поради учеството на судијата М.С. во тој совет и во советот на Апелациониот суд кој одлучувал во кривичната постапка против неа. Како последица на тој процедурален недостаток, апликантите претрпеле материјална штета. Тие се потрпеле на членот 6 став 1 од Конвенцијата и членот 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата, кои во нивните релевантни делови, гласат:

Член 6

„Секој, при определување на неговите граѓански права и обврски има право на правично судење пред независен и непристрасен трибунал“

Член 1 од Протоколот бр.1

„Секое физичко или правно лице има право на непречено уживање на својата сопственост. Никој нема да биде лишен од својата сопственост освен кога е тоа во јавен интерес и под услови определени со закон и општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби на никаков начин не го спречуваат правото на државата да ги примени оние закони кои се неопходни за да се контролира користењето на сопственоста, согласно на општите интереси или да се обезбеди плаќање на даноците или други придонеси или парични казни.“

А. Допуштеност

*1. Некомпатибилност *ratione personae**

(а) Поднесоци на странките

22. Владата твреше дека апликацијата била некомпатибилна *ratione personae* со одредбите од Конвенцијата поради фактот што таа била поднесена од апликантите по смртта на Б.С.

23. Апликантите тврдеа дека тие биле наследници на Б.С. и дека имаат право да наследат било каква добивка со која таа би се стекнала во предметната постапка.

(б) Оценка на Судот

24. Судот забележа дека оваа апликација била поднесена од апликантите по смртта на Б.С. Во врска со ова, Судот има направено разлика помеѓу апликации каде што непосредната жртва починала по поднесувањето на апликацијата до Судот и оние каде што тој или таа претходно веќе починал/а. Кога непосредната жртва ќе почине *пред* поднесувањето на апликацијата до Судот, Судот, врз основа на автономно толкување на концептот на „жртва“, е подготвен да ја признае легитимацијата на роднина, ако жалбените наводи покренуваат прашање од општ интерес и се однесуваат на „почитување на човековите права“ (член 37 став 1 *in fine* од Конвенцијата) и апликантите како наследници имале легитимен интерес за продолжување на апликацијата или врз основа на директното влијание врз правата на самиот апликант. Овие случаи, може да се забележи, биле иницирани пред Судот по или во врска со домашни постапки, во кои самата непосредна жртва учествувала додека била жива (види *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmporeanu v. Romania [GC]*, бр.47848/08, §§ 97 и 98, ЕКЧП 2014).

25. Во конкретниот случај, Судот прифаќа дека првиот апликант демонстрирал материјален интерес од исходот на случајот, со оглед на тоа дека е непосреден наследник на Б.С. и има законско право да наследи било каква материјална добивка која би произлегла од домашните постапки. Дотолку повеќе, фактот што тој не се вклучил во граѓанската постапка, според Судот, не е доволен да го лиши првиот апликант од активна легитимација пред Судот, со оглед дека учеството во домашните постапки е утврдено само како еден од неколкуте релевантни

критериуми во оваа смисла (види *ibid.*, §100). Затоа, приговорот на Владата во овој контекст, во врска со првиот апликант мора да биде отфрлен.

26. Меѓутоа, истото не може да се каже во врска со вториот апликант. Со тоа што тој е внук на Б.С., а со тоа не е директен наследник, нема докази дека во моментот тој може да добие статус на жртва по основ на наследување или од кој било друг облик на сукцесија. Во такви околности, што се однесува до вториот апликант, Судот го прифаќа приговорот на Владата во овој дел. Согласно на тоа, апликацијата во однос на вториот апликант е некомпатибилна *ratione personae* со одредбите на Конвенцијата во рамките на значењето на членот 35 став 3 (а) и мора да биде отфрлена во согласност со членот 35 став 4.

2. Неискористување на домашните правни лекови

(а) Поднесоци на странките

27. Владата тврдеше дека адвокатот на Б.С. можел да бара изземање на судијата М.С. во постапката по ревизија. Таквото барање можело да биде поднесено до Врховниот суд до донесување на одлука во случајот. „Заклучокот“ на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд (параграф 20 погоре) бил во прилог на ефективност на таквото барање.

28. Апликантите тврдеа дека составот на советот на Врховниот суд кој одлучувал во случајот бил обзнанет дури откако судската одлука била доставена на адвокатот на Б.С. Не била одржана усна расправа пред тој суд и не постоела реална можност адвокатот на Б.С. да го дознае составот на советот на Врховниот суд, пред да му биде доставена одлуката. Не било возможно да се предвиди дека М.С., која била кривичен судија пред да биде избрана како судија во Врховниот суд, ќе биде дел од советот или од второстепениот суд во граѓанската постапка.

(б) Оценка на Судот

29. Судот повторил дека обврската да се исцрпат домашните правни лекови бара апликантот да ги искористи сите правни лекови кои се достапни и доволни во однос на жалбените наводи согласно Конвенцијата. Постојењето на правни лекови за кои што станува збор мора да бидат доволно извесни не само во теорија туку и во пракса, а доколку тоа изостане, ќе им недостасува потребната достапност и ефективност (види *Vučković and Others v. Serbia* (прелиминарен приговор) [GC], бр. 17153/11 и 29 други, § 71, 25 март 2014).

30. Судот е согласен дека во дадените околности, не постоела реална можност за адвокатот на Б.С. да биде запознаен со тоа дека судијата М.С. ќе биде член на советот на Врховниот суд, уште повеќе со оглед на тоа што не била одржана усна расправа пред тој суд. Покрај тоа, Владата не достави никаков релевантен пример на домашна пракса за да покаже дека барањето за потенцијално идно изземање на судија би било ефективно средство во околности какви што се оние од овој случај. „Заклучокот“ на Врховниот суд (види параграф 20 погоре) не е убедлив во тој

поглед. Поради тоа, приговорот на Владата за неисцрпување на домашните правни лекови мора да биде одбиен.

3. Заклучок

31. Судот забележува дека апликацијата во однос на првиот апликант не е очигледно неоснована во смисла на член 35 став 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму забележува дека не е недопуштена по други основи. Поради тоа мора да биде прогласена за допуштена. Првиот апликант во понатамошниот текст ќе биде именуван како „апликантот“.

Б. Основаност

1. Жалбени наводи согласно членот 6 став 1 во врска со наводно отсуство на непристрасност на советот на Врховниот суд

(а) Поднесоци на странките

32. Апликантот тврдеше дека судијата М.С. била вршител на должност Претседател на Врховниот суд помеѓу 18 јули и 5 декември 2012 година и соодветно на тоа го определила составот на советот на Врховниот суд кој одлучувал по ревизијата изјавена од страна на Б.С. Потоа таа била назначена во Одделот за судење во разумен рок, каде останала до пензионирање. Само во предметот на Б.С. судијата М.С. била преназначена да биде дел од советот на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд. Според апликантот, судијата М.С. требало да се из земе од постапката со оглед на тоа што таа веќе имала оформено мислење за улогата на Б.С. во позајмувањето на пари по пат на договори за заем, имајќи го предвид учеството на Б.С. во кривичната постапка. Двете постапки не се однесувале на истите договори, туку на договори од ист вид: ја вклучувале Б.С. во својство на позајмувач и биле склучени пред апликантот во својство на нотар. Конечно, граѓанскиот суд се потпрел на пресудата од кривичната постапка и на доказите земени предвид во пресудата за да определи дали договорите биле фиктивни, што значело дека било какво вклучување на истиот судија од кривичната постапка било со голема предрасуда во однос на исходот на граѓанската постапка.

33. Владата тврдеше дека судијата М.С. била член на совет од пет судии кои одлучувале во предметот на Б.С. Со тоа, нејзиниот глас не бил одлучувачки во одлуката на советот. Судијата М.С. не презела никакви дејствија за време на постапката со кои би се довела во прашање нејзината непристрасност според субјективниот тест. Што се однесува на објективниот тест, стравот на апликантот во однос на отсуството на непристрасност на советот бил неоснован со оглед на тоа што кривичната и граѓанската постапка се занимавале со неповрзани прашања.

(б) Оценка на судот

34. Општите принципи во однос на отсуство на непристрасност се сумирани во *Morice v. France (IGC)*, бр. 29369/10, §§ 73-78, ЕСЧП 2015 година) и од неодамна во *Denisov v. Ukraine (IGC)*, бр. 76639/11, §§ 60-65, 25 септември 2018 година).

35. Во конкретниот случај, Судот забележува дека загриженоста на апликантот произлегува од фактот што судијата М.С., која претходно била дел од советот на Апелациониот суд Скопје, кој одлучувал во кривичната постапка против него и Б.С., била дел од советот на Врховниот суд во последователната, наводно поврзана граѓанска постапка. Бидејќи жалбените наводи на апликантот не се однесуваат на личната пристрасност од страна на конкретниот судија, туку на објективни и факти кои може да се утврдат, што според него создаваат сомнежи во нејзината непристрасност, Судот ќе го ограничи испитувањето на објективниот тест во однос на отсуството на судска непристрасност.

36. Судот забележува дека судијата М.С. била дел од советот на Апелациониот суд Скопје, кој на 26 февруари 2008 година при испитување на случајот со полна јурисдикција, како по однос на фактите, така и по однос на примената на правото (види *Atanasov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 22745/06 § 32, 17 февруари 2011), ја одбил жалбата на Б.С. и ја потврдил нејзината осуда. Судијата М.С. била, исто така, дел од советот на Врховниот суд кој ја одбил ревизијата изјавена во име на Б.С. во парничната постапка на 26 декември 2013 година.

37. Судот забележа дека спорната парнична постапка се однесувала на договори за заем во кои Б.С. се јавува како заемодавач, а О.М. како заемопримач; а апликантот ги заверил договорите во својство на нотар. Иако тие не биле потполно истите договори за заем кои биле предмет на кривичната постапка, со оглед на идентитетот на странките, вмешаноста на апликантот како нотар и контекстот во кој тие биле склучени, Судот прифаќа дека тие биле од многу слична, ако не и идентична природа. Скоро идентичната природа на договорите во двата сета на постапки, била еден од аргументите на кои се повикале тужителите во барањето за нивно поништување во граѓанската постапка (види параграф 11 погоре). Граѓанските судови утврдиле дека предметните договори биле фиктивни и ги прогласил за ништовни. При таквото одлучување, тие се потпреле, *inter alia*, на наодите на кривичниот суд во однос на кривичната одговорност на Б.С., О.М и Г.М., како и на апликантот (види параграфи 12 и 16 погоре) без оглед на тоа што, како што беше кажано погоре, кривичната постапка се однесувала на различни договори за заем и затоа прашањата покренати во спорната граѓанска постапка не можеле да се сметаат за *res judicata*.

38. Понатаму, Судот смета дека е значајно да се спомене тоа што оценката извршена од судечките совети на Апелациониот суд во кривичната постапка и Врховниот суд во граѓанската постапка, во кои судијата М.С. била член, се однесувала на основаноста на жалбите на Б.С. (види, спротивно, *Pasquini v. San Marino*, бр. 50956/16, § 150, 2 мај 2019 година).

39. Судот исто така забележува дека, со оглед на тајноста на советувањето, невозможно е да се утврди реалното влијание на судијата М.С. врз таа одлука на советот на Врховниот суд (види *Morice*, цитиран погоре, § 89 и *Otegi Mondragon v. Spain*, бр. 4184/15 и 4 други, § 67, 6 ноември 2018 година). Меѓутоа, како што тврди апликантот, а не оспорено од Владата, судијата М.С. била вршител на должноста претседател на Врховниот суд во времето кога била изјавена ревизија во име на Б.С. и била доделена на советот на тој суд.

40. Имајќи ја предвид сеопфатната оценка и екстензивниот опсег на испитување извршено од Апелациониот суд (види параграфи 7 и 36 погоре), заедно со високата профилираност на кривичниот предмет во тоа време (види параграф 9 погоре), не може да се претпостави дека судијата М.С. не била свесна за нејзината вклученост во тој случај при одлучување по ревизијата од Б.С. во спорната граѓанска постапка. Меѓутоа, не постои ништо во списите на предметот што упатува на тоа дека судијата М.С. размислувала на можноста за изземање од постапување по предметот или дека го информирала претседателот на Врховниот суд дека била дел од советот во кривичната постапка кој одлучувал пет години претходно. Во врска со ова, Судот забележува дека обврската на судијата што одлучува во предмет веднаш да го извести претседателот на судот за околностите што го оправдуваат неговото или нејзиното изземање е изречно утврдена во националниот закон (види параграф 18 погоре). Судот веќе утврди дека било невозможно за Б.С. да побара изземање на судијата М.С. од постапување во нејзиниот граѓански предмет (види параграф 30 погоре, спротивно, *Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd and Others v. Georgia*, бр. 16812/17, § 363, 18 јули 2019 година). Следствено на тоа, судијата М.С., која била свесна за околностите, била должна да го извести за тоа претседателот на Врховниот суд, уште повеќе со оглед на релевантниот „заклучок“ на Одделот за граѓанско право на Врховниот суд кој датира пред одлуката во предметот на Б.С. (види параграф 20 погоре) (види *Golubović v. Croatia*, бр. 43947/10, § 58, 27 ноември 2012 година исто *Sigríður Elín Sigfúsdóttir v. Iceland*, бр. 41382/17, § 35, со парична казна, 25 февруари 2020 година и *Škrlić v. Croatia*, бр. 32953/13, §§ 43-46, 11 јули 2019 година).

41. Точно е тоа, како што тврди Владата (види параграф 33 погоре), дека судијата М.С. била само еден член од вкупно пет судии во советот на Врховниот суд кој одлучувал по ревизијата на Б.С. Меѓутоа, како што е наведено погоре (види параграф 39 погоре), во светло на тајноста на советувањето, невозможно е да се утврди реалното влијание на судијата М.С. во таа прилика (види *Morice*, цитиран погоре, § 89 и *Otegi Mondragon v. Spain*, бр. 4184/15 и 4 други, § 67, 6 ноември 2018 година). Понатаму, не беше објаснето зошто било неопходно таа да биде дел од советот на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд кој одлучувал по жалбата на Б.С., кој наводно бил единствен случај во тој оддел за време на нејзината кариера во Врховниот суд откако била назначена во Одделот за судење во разумен рок (види *Fazlı Aslaner v. Turkey*, бр. 36073/04, § 40, 4 март 2014 година).

42. Во светло на горенаведеното, Судот смета дека, во специфичните околности на овој предмет, особено оние опишани во ставовите 37-41 погоре, стравувањето на првиот апликант дека судијата М.С. веќе формирала став за основаноста на граѓанскиот предмет пред да биде изнесен пред Врховниот суд може да се смета дека е објективно оправдан. Оттука, составот на советот на Врховниот суд не успеал да го исполни потребниот стандард на Конвенцијата според објективниот тест (види *Indra v. Slovakia*, бр. 46845/99, член 54, 1 февруари 2005 година; *Bajaldžiev v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 4650/06, §§ 30-39, 25 октомври 2011 година и *Peruš v. Slovenia*, бр. 35016/05, § 16, 27 септември 2012 година, во кои наодите на Судот за отсуство на непристрасност, исто така, се однесуваа на еден член на проширениот совет на Врховниот суд).

43. Според тоа, постои повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата.

2. Жалбени наводи согласно член 1 од Протоколот бр.1

44. Апликантот истакна жалбени наводи во врска со член 1 од Протоколот бр.1 дека тој, како наследник на Б.С. има легитимни имотни очекувања во однос на долгот од спорните договори.

45. Имајќи ги предвид фактите на случајот, поднесоците на странките и горенаведените наоди во врска со член 6 став 1 од Конвенцијата, Судот смета дека ги испитал главните правни прашања покренати во оваа апликација и дека нема потреба да одлучува одделно за останатите жалбени наводи (види *mutatis mutandis Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu*, цитиран погоре, § 156).

II. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

46. Член 41 од Конвенцијата гласи :

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините Протоколи, и ако домашното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот ѝ дава правичен надомест на оштетената страна, доколку е тоа потребно.“

A. Штета

47. Апликантот побара вкупно 735.981 евра во однос на материјалната штета што соодветствува на ненаплатениот долг согласно договорите, или 15.000 евра доколку Судот утврди повреда само на членот 6 став 1 од Конвенцијата. Понатаму, тој побара 7.000 евра за нематеријална штета.

48. Владата ги оспори ваквите барања како неосновани и прекумерни.

49. Судот смета дека може да досуди правичен надомест само врз основа на фактот дека апликантот не можел да ги ужива сите гаранции предвидени согласно членот 6 став 1 од Конвенцијата. Сепак, Судот не може да шпекулира во однос на исходот од постапката спроведена во согласност со членот 6 став 1 од Конвенцијата, доколку не била утврдена повреда. Во конкретниот случај, Судот не наоѓа причинско-последична врска помеѓу повредата на членот 6 став 1 од Конвенцијата и наводната материјална штета. Поради тоа, неосновано е да се досуди надомест по овој основ (види, на пример, *Bajaldžiev*, цитиран погоре, § 52). Од друга страна, Судот му досудува на апликантот 2.500 евра за нематеријална штета, плус било кој данок што може да му се наплати.

50. Судот понатаму повторува дека во случај на повреда на членот 6 од Конвенцијата, апликантот треба колку што е можно да се стави во позиција во која тој или таа би бил/а доколку не биле занемарени барањата на оваа одредба. Најсоодветната форма на надомест на штета во случаи како конкретниот ќе биде повторување на постапката, доколку биде побарано. Судот, во оваа смисла, забележува дека Законот за парнична постапка предвидува можност за повторување на постапката кога Судот одлучил со пресуда дека судската одлука или постапка која претходела, била во спротивност со основните човекови права или слободи на странката (види параграф 17 погоре, види исто така *Poposki and*

Duma, цитирани погоре, § 63; *Jakšovski and Trifunovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 56381/09 и 58738/09, § 58, 7 јануари 2016 година; и *Mitrinovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 6899/12, § 59, 30 април 2015 година).

Б. Трошоци и издатоци

51. Апликантот исто така побара 7.308 евра за трошоците и издатоците направени пред домашните судови и 2.267 евра за оние направени пред Судот, имено, за консултации со адвокат во врска со апликацијата и последователните поднесоци до Судот.

52. Владата ги оспори ваквите барања како прекумерни и неосновани.

53. Според судската пракса на Судот, апликантот има право на надомест на трошоците само доколку се покаже дека тие биле реално и нужно направени и дека се разумни во однос на износот (види *Éditions Plon v. France*, бр. 58148/00, § 64, ЕКЧП 2004-IV). Имајќи ги предвид доставените документи, Судот смета дека е разумно да му се додели на апликантот 250 евра за трошоците направени пред Судот, плус било кој данок што може да се наплати на апликантот.

54. Судот не досудува надоместок во однос на барањето на апликантот за трошоците направени во домашната постапка, бидејќи тие не биле направени со цел превенирање и обештетување за наводната повреда за која се истакнати жалбените наводи пред Судот (види *Petrović v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 30721/15, § 44, 22 јуни 2017 година).

В. Затезна камата

55. Судот смета дека е соодветно затезната каматна стапка да се заснова на најниската стапка на позајмени средства на Европската Централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ПОРАДИ ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ja прогласува* за допуштена апликацијата во делот кој се однесува на првиот апликант (г. Никола Стоименовиќ), а остатокот од апликацијата го прогласува за недопуштен;
2. *Одлучи* дека има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата;
3. *Одлучи* дека нема потреба да се испита жалбениот навод во однос на членот 1 од Протоколот број 1 од Конвенцијата;
4. *Одлучи*,

ПРЕСУДА СТОИМЕНОВИЌ И МИЛОШЕВИЌ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

- (а) дека тужената држава треба да му ги плати на г. Никола Стоименовиќ, во рок од три месеци од датумот кога пресудата ќе стане правосилна согласно член 44 став 2 од Конвенцијата, следниве износи, што треба да се конвертираат во националната валута на државата по стапката што важи на денот на исплатата:
- (i) 2,500 евра (две илјади и петстотини евра), плус било кој данок што може да се наплати, во однос на нематеријална штета;
 - (ii) 250 евра (двеста и педесет евра), плус било кој данок што може да се наплати, во однос на трошоците и издатоците;
- (б) дека по истекот на горенаведените три месеци до исплатата, ќе се плати камата на горенаведените износи еднаква на најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна Банка, за наведениот период плус три процентни поени;
5. *Го одби* остатокот од барањето на првиот апликант за правичен надоместок.

Изготвено на англиски јазик и објавено во писмена форма на 25 Март 2021 година, согласно правилото 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Martina Keller
Заменик секретар

Síofra O'Leary
Претседател